

Cuiavian University in Włocławek

***SOCIAL SCIENCES
EDUCATION
AS A COMPONENT
OF THE EDUCATION
SYSTEM IN UKRAINE
AND EU COUNTRIES***

Scientific and pedagogical internship

Włocławek, Republic of Poland

March 25 – April 5, 2019

Cuiavian University in Wloclawek

Scientific and pedagogic internship

**SOCIAL SCIENCES EDUCATION
AS A COMPONENT OF THE EDUCATION SYSTEM
IN UKRAINE AND EU COUNTRIES**

March 25 – April 5, 2019

**Wloclawek,
Republic of Poland
2019**

Scientific and pedagogic internship «Social sciences education as a component of the education system in Ukraine and EU countries» : Internship proceedings, March 25 – April 5, 2019. Wloclawek, Republic of Poland. 96 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

Програма формування у обдарованих учнів безпечної соціалізації в глобальній мережі Інтернет Андросович К. А.	5
Педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців з морально-психологічного забезпечення Артюхова В. В.	10
Підвищення рівня професійно-педагогічної компетентності у процесі наукових філософських досліджень в умовах сучасної суспільної транзитивності Венцель Н. В.	14
Роль та значення інновацій у сучасному педагогічному процесі Герасимович М. В.	17
Перспективи модернізації сфери освіти в Україні: соціально-філософський аспект Кравцов Ю. С.	22
Деякі аспекти роботи з історичними джерелами педагогів супільних дисциплін в системі післядипломної освіти Лаврут О. О.	26
Значущість і сучасний стан соціально-гуманітарної компоненти в системі вищої освіти України Леощенко Д. І.	29
Принципи та механізми вдосконалення політологічної освіти в Україні Малкіна Г. М.	34
Мета та завдання навчальної дисципліни «Філософія» в закладах вищої освіти технічного та економічного спрямування: формування професійних та особистісних компетенцій Погрібна Д. В.	39
Проблеми освіти в контексті досвіду впровадження дисципліни «Професійна та корпоративна етика» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка Подолян Г. П.	43
Актуальні питання професійно-етичної освіти сучасної України Рихліцька О. Д.	47

Становлення системи військово-медичної освіти в Україні (1991 – 1997 рр.) Скорич Л. В., Місюра А. Г.	50
Інтеграція науково-освітньої діяльності наукових установ НАН України і закладів вищої освіти (на прикладі Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Львівського національного університету ім. Івана Франка МОН України) Соляр І. Я.....	54
Застосування мультимедійних і комп'ютерних технологій у післядипломній освіті Стецишин Р. В., Страховецький В. С., Ніконов А. Ю., Бреславець Н. М.	57
Дистанційне навчання лікарів-інтернів у Харківській медичній академії післядипломної освіти Страховецький В. С., Стецишин Р. В., Ніконов А. Ю., Бреславець Н. М.	59
Фармацевтичне право як складова системи післядипломної підготовки фахівців фармації та медицини у світлі гармонізації національного законодавства з країнами ЄС Шаповалов В. В.	62
Information and analysis findings.....	67

ЗНАЧУЩІСТЬ І СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ КОМПОНЕНТИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Леощенко Д. І.,

кандидат філософських наук,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

м. Запоріжжя, Україна

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується численними викликами внутрішнього і зовнішнього характеру та реформуванням основоположних устоїв держави і суспільства у світлі сучасних соціально-економічних та політичних тенденцій. Особливої суспільної значущості за таких умов набуває вища освіта і саме соціально-гуманітарні науки, які у поєднанні з кропіткою виховною роботою мають бути найпотужнішими носіями і провідниками логіки людських взаємин.

Переважно теоретичне за своїми змістом і формою наукове знання на перший погляд не дуже узгоджується з практикою. В усякому разі соціальна практика у спрощеному вигляді розуміється, перш за все, як якісь колективні дії, якийсь процес спільного впливу людей на перетворення зовнішнього світу та самого суспільства. Але ж така діяльність соціально-історичного суб'єкта, що спрямована на систему суспільних відносин з метою її зміни, обов'язково передбачає використання соціальних структур та інститутів, у тому числі й науково-освітніх. До того ж соціальна практика є однією із форм соціалізації, яка не можлива без використання соціального досвіду, який, у свою чергу, містить і значну теоретичну складову. Тільки опанування загальнолюдського історичного досвіду у його повному обсязі дозволяє розглядати соціальну практику як дійсно соціально значущу діяльність, що є важливим фактором інституціоналізації суспільства.

Будь-яка людина як особистість є не тільки вузькоспеціалізованим професійним фахівцем, але й, у першу чергу, суб'єктом соціальних відносин, що також вимагає певної підготовки. Ця абеточна істина зафіксована у Законі України «Про освіту», де статтею 17 чітко визначається, що серед компетентностей високого рівня, які необхідні для діяльності за певною спеціальністю і здобуття яких є метою вищої освіти, є не тільки професійні, наукові та/або творчі мистецькі, але й загальні [4].

З самого контексту поняття «соціально-гуманітарні дисципліни» зрозуміло, що йдеться про націленість на формування та корегування соціального начала в самій людині, цілеспрямований вплив на соціальну сторону природи людини. Основними векторами впливу соціогуманітарних дисциплін на вироблення у студентів соціально-особистісних компетенцій є [2, с. 90]:

- орієнтація особистості на усвідомлення свого місця і певного статусу у суспільстві;
- орієнтація особистості на позицію в конкретній соціальній групі;
- орієнтація особистості на саморозвиток;
- формування загального світогляду та функціональної освіченості особистості.

Саме соціально-гуманітарні дисципліни, будучи своєрідним синтезом теоретичних надбань в різних галузях знань, цілеспрямовано і системно формують особистість студента виходячи із сучасних тенденцій і реальних потреб нашого суспільства, глобалізованого світу, навчають його логічному, історико-філософському мисленню, прищеплюють навички аналізу явищ, подій та процесів, що відбуваються.

Значущість соціально-гуманітарної компоненти освіти формально завжди визнавалася та підкреслювалася. Так згідно зі старим Законом «Про освіту» ще від 1991 р. серед основних принципів освіти в Україні проголошувалися гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей (Стаття 6) [4]. А це, у свою чергу, дозволяло формулювати такі соціальні принципи освіти [8]:

- принцип освіти широкого профілю, що тяжіє до гуманітарного змісту навчання;

– принцип поєднання навчання з вихованням, який посилює гуманістичну компоненту освіти.

Новий же Закон «Про освіту» начебто ще детальніше розкриває зміст «гуманітаризації» освіти, позначаючи серед принципів освітньої діяльності і вже згадувані у старій редакції гуманізм та демократизм, і людиноцентризм, не кажучи вже про формування громадянської культури та культури демократії (стаття 6) [5].

Отже на нормативно-законодавчому рівні стан справ з соціально-гуманітарною компонентою освіти начебто не викликає нарікань. Але ж як тоді пояснити невпинне зменшення кількості годин, особливо аудиторних, що відводяться навчальними планами на соціально-гуманітарні дисципліни? Складається таке враження, що реформування системи освіти тільки і зводиться до маніпулювання кількісними показниками, причому у бік їхнього зменшення саме там, де їх треба якщо не збільшувати, то хоча б зберігати на існуючому рівні.

Колись ще у 2009 р. Ю. Сухарніков, що займав тоді поважну посаду начальника відділу інтеграції в Європейській освітній і науковий простір Інституту інноваційних технологій і змісту освіти і, судячи з цього, був людиною обізнаною, висловив думку про те, що «стратегічним завданням реформування вищої освіти в Україні... стає трансформація кількісних показників освітніх послуг у якісні» [7]. Взагалі-то, на наш погляд, наполягати на можливості перетворення кількісних показників на якісні – це все одно, що стверджувати можливість перетворення сараю на будуар. Але ж, нажал, так воно і виходить.

Спробуємо обґрунтувати останнє твердження, використовуючи відомості експертної аналітичної доповіді Програми USAID «РАДА: відповідальність, підзвітність, демократичне парламентське представництво», що виконується Фондом Східна Європа в Україні. Згадана доповідь була опублікована у 2016 р. під назвою «Реформа вищої освіти України: реалізація профільного закону в 2014 – 2016 рр.». Зокрема у розділі «Розвиток академічної автономії» при аналізі проблем, пов'язаних із впровадженням новацій щодо розширення автономних прав ВНЗ, зазначається: «...під загрозою опинилася наявність дисциплін

гуманітарного спрямування у програмах підготовки бакалаврів будь-якої спеціальності... Аби пом'якшити цю проблему, МОН рекомендував ВНЗ при розробці навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік забезпечити викладання таких дисциплін в обсязі не менше 12 кредитів ЄКТС (лист МОН № 1/3-120 від 11.03.2015 р.). У 2016 р. про цю проблему забули» [6, с. 14]. Щоправда останнє твердження викликає великі сумніви як відносно обізнаності авторів доповіді з реальним станом речей, так і з приводу сумлінності виконання побажань МОН, тим більше, що вони носять рекомендаційний характер. При цьому звернемо увагу на те, що зазначені аналітичні матеріали хоч і містять у своїй назві згадку про реалізацію закону, але ж новий Закон «Про освіту» був прийнятий вже пізніше, у 2017. У документі ж йдеться про реалізацію «профільного закону в 2014 – 2016 рр.», тобто – про Закон України «Про вищу освіту» від 2014 р., а в ньому, у Статті 3 «Державна політика у сфері вищої освіти», про гуманітаризацію навіть не згадується ні серед принципів, на яких ґрунтується згадана політика (п. 2), ні серед шляхів її формування та реалізація (п. 3) [3].

Нажаль реальна ситуація віддзеркалює характерну для сучасного суспільства чітко виражену тенденцію його дегуманізації на рівні життєвої практики [1, с. 9]. За умов цієї трагічної парадоксальності сучасного буття соціально-гуманітарні науки є одним з факторів протистояння зазначеній тенденції як загальнолюдський у своїй сутності аксіологічний феномен, навколо якого соціум гуртує себе і який дозволяє зберегтися суспільству як дійсно людській спільноті.

Література:

1. Демидова О.Р. Гуманітаристика, гуманітарне знання, гуманітарні науки // *Universum: Вестник Герценовського університета*. 2009. № 11. С. 7 – 12.
2. Іваненко В.В. Університетська гуманітаристика у контексті модернізації вищої освіти в сучасній Україні. // *Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики. Матеріали всеукраїнської наукової конференції*, 29-30 червня 2016 р. Дніпро: Роял Принт, 2016. С. 87 – 92.

3. Про вищу освіту: Закон України / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12.03.2019).

4. Про освіту: Закон України / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, № 34. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> (дата звернення: 12.03.2019)

5. Про освіту: Закон України / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 12.03.2019)

6. Реформа вищої освіти України: реалізація профільного закону в 2014 – 2016 рр.: експертна аналітична доповідь у форматі Shadow Report / Лабораторія законодавчих ініціатив у рамках Програми USAID «РАДА: відповідальність, підзвітність, демократичне парламентське представництво». Київ, 2016. 23 с. URL: <http://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/HE-shadow-report-final.pdf> (дата звернення: 05.03.2019)

7. Сухарніков Ю.В. Реформа вищої освіти України: європейські пріоритети. // Стратегічні пріоритети. 2009. № 3. С. 33 – 46. URL: <http://old.niss.gov.ua/book/Osvita/5.pdf>. (дата звернення: 05.03.2019)

8. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 628 с. URL: http://pidruchniki.com/12031102/pedagogika/printsipi_osvitnoyi_politiki_ukrayini (дата звернення: 10.03.2019)